

JUSTITS MINISTERIET

Statsrevisorerne Sekretariat
Folketinget
Christiansborg
1240 København K
Danmark

Dato: 19. september 2022
Dok.: 2563777

Ministerredegørelse vedrørende Rigsrevisionens beretning nr. 16/2021 om byretternes sagsbehandlingstider for straffesager

Jeg har ved brev af 17. maj 2022 modtaget Rigsrevisionens beretning nr. 16/2021 om byretternes sagsbehandlingstider for straffesager med Statsrevisorerne bemærkninger.

Statsrevisorerne har på denne baggrund anmodet om en redegørelse for de foranstaltninger og overvejelser, som beretningen giver anledning til, jf. § 18, stk. 2, i lov om revisionen af statens regnskaber m.m.

1. Indledende bemærkninger

Det fremgår af Statsrevisorerne bemærkninger til beretningen om byretternes sagsbehandlingstider for straffesager, at Statsrevisorerne finder det utilfredsstillende, at Justitsministeriet og domstolene ikke har formået at realisere Folketingets og egne mål om at nedbringe byretternes sagsbehandlingstider for straffesager i perioden 2016-2021.

Statsrevisorerne bemærker, at sagsbehandlingstiderne er steget i perioden og er så lange, at det i nogle tilfælde har medført, at den dømte har fået strafabat med negative konsekvenser for borgernes retsfølelse. Statsrevisorerne finder det i denne forbindelse bekymrende, at Domstolsstyrelsen ikke har fulgt op på udviklingen i tildelingen af strafabat.

Statsrevisorerne finder det endvidere utilfredsstillende, at Justitsministeriet og domstolene ikke i tilstrækkelig grad har undersøgt årsagerne til de lange sagsbehandlingstider.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Statsrevisorerne bemærker, at Domstolsstyrelsen heller ikke har undersøgt årsagerne til den stigende forskel mellem byretternes sagsbehandlingstider, eller om styrelsens ressourcetildeling til retterne i tilstrækkelig grad kompenserer for strukturelle forskelle mellem retterne.

Statsrevisorerne finder det afslutningsvist problematisk, at Domstolsstyrelsen uden konsekvenser kan undlade at iværksætte initiativer til at nedbringe sagsbehandlingstiderne (it-understøttelse og kapacitetsstyring), som er aftalt med Justitsministeriet og Rigsadvokaten.

Jeg vil indledningsvis gerne slå fast, at jeg tager Rigsrevisionens beretning og Statsrevisorernes bemærkninger hertil meget alvorligt.

Rigsrevisionens beretning peger på et vigtigt samfundsproblem: Ofre for forbrydelser venter i dag alt for lang tid på straffesagens afgørelse ved domstolene. Det efterlader dem i en helt urimelig situation.

Regeringen har derfor stort fokus på at reducere sagsbehandlingstiderne i straffesagskæden. Som det fremgår af beretningen, har regeringen flere gange tilført domstolene ekstra ressourcer til blandt andet at reducere antallet af afventende sager (bunkebekæmpelse) og sagsophobning som følge af COVID-19. Derudover har regeringen i april 2021 og april 2022 fremsat lovforslag med en række initiativer, som har til formål at effektivisere sagsbehandlingen i straffesagskæden.

De seneste år er der således flere gange afsat ressourcer til domstolene, bl.a. til bunkebekæmpelse og nedbringelse af sagsbehandlingstider. Regeringen har senest bevilliget 25,0 mio. kr. i 2021 og 47,5 mio. kr. i 2022 til bunkebekæmpelse ved domstolene.

Jeg anerkender imidlertid, at sagsbehandlingstiden for straffesager på trods heraf er steget, og Rigsrevisionens beretning bekræfter, at det er nødvendigt med yderligere tiltag, hvis sagsbehandlingstiderne skal reduceres.

Den generelle udvikling i sagsbehandlingstiden ved retterne indikerer, at der er tale om udfordringer af mere strukturel karakter, og derfor vil den fortsatte håndtering efter min vurdering kræve grundige politiske overvejelser.

Den 24. august 2022 indledte jeg forhandlinger om en ny flerårsaftale for domstolene med alle Folketingets partier. Det er mit indtryk, at der bredt i Folketinget er en erkendelse af, at den nuværende situation er uholdbar, og

at der er behov for, at vi får taget grundlæggende fat om problemerne. Det kræver, at vi grundigt får belyst, om domstolene har de rette økonomiske rammer, men også, om der er anledning til at justere nogle retlige rammer for at lette presset på domstolene.

I det lys har regeringen igangsat en politisk proces om domstolenes flerårs-aftale med inddragelse af Folketingets partier og ikke, som tidligere, alene en administrativ proces om flerårsaftalen.

For at sikre et solidt fagligt grundlag for de politiske drøftelser har regeringen lagt op til at nedsætte et udvalg under ledelse af den nuværende højesteretspræsident, som skal komme med forslag til konkrete initiativer, der kan medvirke til at effektivisere straffesagsbehandlingen og reducere sagsbehandlingstiden.

For at sikre den fornødne tid til udvalgsarbejdet og til de politiske drøftelser har regeringen lagt op til at videreføre bevillinger til domstolene på omkring 150 millioner i 2023, som ellers stod til at udløbe. Det indebærer bl.a., at domstolenes omprioriteringsbidrag annulleres i 2023, og at den ekstrabevilling, som domstolene fik til bunkebekæmpelse i 2021, forlænges.

Styringsrelationen i lyset af domstolenes uafhængighed

Det er væsentligt for mig at understrege, som Rigsrevisionens beretning også gør opmærksom på, at Justitsministeriet efter domstolsstyrelsesloven i det almindelige samvirke ingen instruksbeføjelse har over for Domstolsstyrelsen, som har ansvar for domstolenes administrative og bevillingsmæssige forhold. Det medfører endvidere nogle klare rammer for rækkevidden af min og Justitsministeriets involvering i visse af domstolenes forhold.

Det bemærkes derfor, at der til brug for indeværende ministerredegørelse er indhentet en udtalelse fra Domstolsstyrelsen vedrørende Rigsrevisionens beretning, *jf. bilag 1*.

Jeg vil i det følgende redegøre nærmere for de overvejelser, som Rigsrevisionens beretning og Statsrevisorernes bemærkninger har givet anledning til.

2. Vedrørende strafabat

Rigsrevisionens beretning viser, at den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for almindelige straffesager er steget med 18,2 pct. fra 2016 til 2019 og med 49,1 pct. fra 2019 til 2021, hvor COVID-19 havde indflydelse på retternes

sagsbehandlingstider. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for alle almindelige straffesager var 196,5 dage i 2021. Beretningen viser endvidere, at der blev givet strafabat til den dømte i 86 sager i en repræsentativ uge i november 2021, svarende til 4,3 pct. af sagerne, der blev afgjort den uge.

Jeg vil gerne understrege, at det er helt afgørende for retsfølelsen hos ofrene og samfundet generelt, at der udmåles en passende straf.

Rigsrevisionens beretning viser således også, at det var rigtigt, at regeringen – som opfølgning på aftalen om politiets og anklagemyndighedens økonomi for 2021-2023 – sammen med et flertal af Folketingets partier i december 2021 vedtog en ændring af straffeloven, som skal begrænse anvendelsen af strafnedsættelse grundet lang sagsbehandlingstid mest muligt inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Efter lovændringen, som trådte i kraft den 1. januar 2022, kommer sagsbehandlingstider kun i betragtning som formildende omstændighed, hvis dette er nødvendigt på grund af kravet i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 om behandling af sagen inden for en rimelig frist.

Det kan endvidere bemærkes, at den sagsbehandlingstid, der inddrages ved vurderingen af eventuel strafabat, ikke alene er sagsbehandlingstiden ved domstolene, men også ved bl.a. politi og anklagemyndighed.

Regeringen har derfor også med den seneste flerårsaftale for politiets og anklagemyndighedens økonomi for 2021-2023 sikret politiet og anklagemyndigheden et markant løft og flere hænder til behandlingen af straffesager.

3. Justitsministeriets undersøgelse af årsagerne til de lange sagsbehandlingstider

Rigsrevisionens beretning konkluderer, at Justitsministeriet ikke i tilstrækkelig grad har understøttet målet om at nedbringe sagsbehandlingstiderne. Denne konklusion bygger særligt på, at Justitsministeriet og domstolene ikke i tilstrækkelig grad har undersøgt årsagerne til de lange sagsbehandlingstider.

Jeg er enig med Rigsrevisionen i, at kendskab til årsagerne bag de lange sagsbehandlingstider er nødvendigt for at nå målet om en reduktion.

Jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at Justitsministeriet løbende foretager analyser og undersøgelser af årsagerne til stigende sagsbehandling-

stider. Dette fremgår også af beretningen, som anerkender, at ministeriet særligt i starten af undersøgelsesperioden har undersøgt årsagerne til stigende sagsbehandlingstider og taget initiativ til at adressere disse gennem forslag til ændringer i retsplejeloven, herunder lovændringer, der skulle reducere antallet af aflyste retsmøder.

Det lovforslag om effektivisering af straffesagskæden, som regeringen som nævnt ovenfor fremsatte i april 2021, indeholdt således bl.a. forslag til ændring af retsplejeloven og en række ydelseslove, som adresserer problemet med udeblivelser fra retssager. Lovændringerne blev vedtaget af Folketinget og trådte i kraft den 1. juli 2021.

Der pågår aktuelt flere større analyser af domstolene, herunder som led i forberedelsen af den kommende flerårsaftale, som skal fastlægge de økonomiske rammer for domstolene. I forbindelse hermed pågår dels en budgetanalyse af domstolene, ligesom der i øvrigt pågår konkrete analyser med henblik på at identificere tiltag, som kan reducere sagsbehandlingstiderne.

Sidstnævnte analyse har ophæng i flerårsaftalen for politi- og anklagemyndighed af december 2020, hvor det fremgår, at *"Aftaleparterne er derudover enige om at igangsætte et arbejde, der skal identificere og iværksætte yderligere konkrete tiltag, som kan styrke sagsbehandlingen og reducere sagsbehandlingstiden på tværs af hele straffesagskæden, så tidsrummet fra en forbrydelse begås, til den skyldige afsoner sin straf, forkortes mest muligt"*.

Jeg vil fortsat gøre mit til, at der afsættes de nødvendige ressourcer til domstolene, og at vi har et så hensigtsmæssigt lovgrundlag som muligt til at understøtte effektiv behandling af straffesager ved domstolene.

4. Særligt vedrørende domstolenes uafhængighed og forholdet mellem departementet og Domstolsstyrelsen.

Rigsrevisionens undersøgelse konkluderer, at Domstolsstyrelsen kun i begrænset omfang har iværksat de initiativer, som Justitsministeriet i samarbejde med Domstolsstyrelsen og Rigsadvokaten besluttede at gennemføre vedrørende kapacitetsstyring, it-understøttelse og vejledninger for at understøtte, at sagsbehandlingstiderne blev nedbragt.

Det bemærkes indledningsvis, at domstolenes dømmende virksomhed i medfør af grundlovens § 64, 1. pkt., er beskyttet mod generelle instrukser og tjenesteanbefalinger mv. Regeringen kan således f.eks. ikke give domstolene instruktioner om, hvordan konkrete sager skal behandles og afgøres.

Endvidere bemærkes det, at domstolenes administrative og bevillingsmæssige forhold hører under Domstolsstyrelsen. Domstolsstyrelsen hører under Justitsministeriets ressort, men er i øvrigt en selvstændig statsinstitution med egen bestyrelse, der er oprettet ved lov nr. 401 af 26. juni 1998 om Domstolsstyrelsen. Det fremgår af pkt. 1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget til lov om Domstolsstyrelsen (lovforslag nr. L 31 af 26. marts 1998), at formålet med oprettelsen af Domstolsstyrelsen navnlig er at markere domstolenes selvstændige og uafhængige stilling. Det fremgår endvidere, at justitsministeren som konsekvens af, at justitsministeren ikke skal have instruktionsbeføjelser over styrelsen, ikke skal have noget retligt ansvar for, hvorledes Domstolsstyrelsen udøver sin virksomhed.

Det følger af § 2, stk. 1, i lov om Domstolsstyrelsen, at Domstolsstyrelsen er en selvstændig statsinstitution, der ledes af en bestyrelse og en direktør, mens § 2, stk. 2, bestemmer, at justitsministeren ikke har instruktionsbeføjelse over for Domstolsstyrelsen, og at Domstolsstyrelsens afgørelser ikke kan påklages til ministeren. Det følger af lovens § 5, stk. 2, at bestyrelsen ansætter og afskediger direktøren. Af de specielle bemærkninger til § 2 i lov om Domstolsstyrelsen fremgår det bl.a., at hensigten med bestemmelsen er at sikre domstolsadministrationen en udstrakt grad af selvstændighed. Det fremgår videre, at der ikke er noget over-/underordningsforhold mellem justitsministeren og Domstolsstyrelsen, ligesom justitsministeren ikke skal føre løbende tilsyn med Domstolsstyrelsens virksomhed.

Der henvises til Justitsministeriets notat af 3. maj 2022 om de retlige rammer for domstolenes uafhængighed, som er optrykt som bilag til min besvarelse af samme dato af spørgsmål nr. 745 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

Jeg vil som justitsminister over for Domstolsstyrelsens bestyrelse kunne komme med en tilkendegivelse om f.eks., at bestyrelsen bør tage initiativ til at få nedbragt sagsbehandlingstiden ved retterne, men sådanne tilkendegivelser vil ikke være bindende for bestyrelsen.

Jeg vil dog gerne understrege, at jeg – inden for de rammer, hvor regeringen kan gøre noget for at nedbringe sagsbehandlingstiderne – vil gøre mit til, at der afsættes de nødvendige ressourcer og skabes et solidt grundlag for acceptable sagsbehandlingstider. Særligt af hensyn til de ofre, som mærker konsekvensen af de stigende sagsbehandlingstider.

Det bemærkes endvidere, at Justitsministeriet løbende følger udviklingen i og udfordringerne med sagsbehandlingstiden i straffesagskæden, herunder i

regi af Justitsministeriets Koncernledelse, hvor Domstolsstyrelsen også deltagere.

5. Afsluttende bemærkninger

Afslutningsvis vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke Rigsrevisionen for beretningen. Den vil indgå som et væsentligt bidrag i det fremadrettede arbejde med at reducere sagsbehandlingstiderne.

Jeg vil også igen understrege, at jeg tager Rigsrevisionens beretning og Statsrevisorernes bemærkninger hertil meget alvorligt og under nøje overvejelse. Det er også vigtigt for mig at understrege, at sagsbehandlingstider er et komplekst område, som er afhængigt af en række faktorer.

Derfor er det også en hovedprioritet for mig som justitsminister at forhandle en aftale om domstolenes økonomi på plads, som kan adressere udfordringen med stigende sagsbehandlingstider. Det arbejde er i gang.

Det er samtidig min vurdering, at regeringen har iværksat en række initiativer målrettet nedbringelse af sagsbehandlingstiderne, som der er redegjort for ovenfor. Rigsrevisionens beretning bekræfter dog, at vi endnu ikke er i mål med ambitionen om at nedbringe sagsbehandlingstiderne. Det har vi et politisk ansvar for at løse.

En kopi af dette brev er samtidig fremsendt elektronisk til Rigsrevisionen.

Med venlig hilsen

Mattias Tesfaye